gyvenvietėmis. Geoprospekcija Smeltalės slėnyje patvirtino vokiškų žemėlapių ir jų susiejimo su LKS 94 sistema tikslumą esant iki 10 m.

Archeologiniai žvalgymai parodė, kad numatyta „NordBalt“ elektros perdavimo jungties trasa kerta archeologinio paveldo prasme vieną vertingiausių regionų visoje Lietuvoje. Archeologiniai žvalgymai trasos vietoje taikant kartografinių, istorinių ir archeologinių šaltinių analizę bei panaudojant nedestrukcinius tyrimų metodus (paviršiaus žvalgymas ir geofizikiniai tyrimai) parodė, kad plačiau tyrinėta labai maža šio paveldo dalis, o didžioji dalis prieškariu žinotų radimviečių tiksliai nelokalizuotos. Pradiniame archeologinių tyrimų etape buvo surinkta pakankamai duomenų, kad būtų galima numatyti tolesnių archeologinių žvalgomųjų tyrimų pobūdį ir apimtis. Žvalgymų duomenys ir tolesnių tyrimų rekomendacijos pateiktos KPD. Pagal jas Kuršių nerijoje reikia šurfais ištirti 100 m^2, senojoje Kuršių marių pakrantėje – šurfais 90 m^2, tarp Taikos prospekto ir tilto per Smeltalę – šurfais 530 m^2, Budelkiemio sodybvietėje – šurfais 100 m^2, Cenkūnės dvarvietėje –perkasomis (taip pat siūloma 3D geoprospekcija georadaru) 400 m^2, kitose trasų atkarpose rekomenduojamas mechanizuotas paviršinio sluoksnio pašalinimas apie 5000 m^2 plote.

The Field Survey in the NordBalt Route on the Curonian Spit and in Klaipėda District

In 2011, the LII conducted a survey in a 20–50 m x 10.8 km strip at the construction site of the planned power cable transmission connection between Lithuania and Sweden (NordBalt) in Klaipėda District, the city of Klaipėda, and Neringa Municipality (Fig. 1). An analysis of the data from cartographic, historical, and archival sources and from earlier archaeological investigations as well as the information obtained from surface surveys and GPR 2D profiling (Figs. 2, 3) provides a basis for the necessity, nature, and scale of further field surveys at the various future construction sites.

Vykintas Vaitkevičius,
Gintautas Zabiela, Vita Bukantaitė

Archeologijos vertybės projektuojamo dujotiekio trasoje Klaipėdos ir Kretingos rajonuose

2011 m. BRIAI vykdė projektuojamo dujotiekio trasos nuo būsimo suskystintų dujų terminalo iki esamų dujotiekio tinklų archeologinius žvalgymus ir žvalgomuosius tyrimus. Kadangi šis projektas dar yra tik poveikio aplinkai vertinimo stadijoje, o pati suskystintų dujų terminalo vieta tebėra neaiški, darbai buvo atliekami dviejose alternatyviose būsimo dujotiekio trasose, pagal numatomą terminalo vietą įvardytose kaip Klaipėdos ir Būtingės variantai. Klaipėdos variantu dujotiekis būtų tiesiamas nuo terminalo miesto P pakraštyje, Kuršių mariose ties Kiaulės nugaros sala (XX a. darinys) iki prisijungimo į magistralinį dujotiekį Kiškėnų kaime (Klaipėdos miestas, Klaipėdos r. Priekulės ir Dovilų sen. – iš viso apie 22 km). Būtingės variantu dujotiekis būtų tiesiamas nuo terminalo Baltijos jūroje iki prisijungimo į magistralinį dujotiekį Saulažolių kaime (Klaipėdos r. Kvietinių–Dauparų sen., Kretingos r. Darbėnų, Kretin-

gos ir Žalgirio sen., Palangos miestas – iš viso apie 63 km). Pastarasis variantas P ir Š dalyse dar turi po 2 alternatyvias šakas.

Archeologinius tyrimus sudarė preliminarios trasos vietos maždaug 100 m pločio ruože žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai kasant minimalų reikiamą šurfų ir perkasų skaičių archeologinio paveldo aspektu perspektyviausiose vietose. Klaipėdos variante ištirti 32 šurfai (iš viso 40 m^2) ir perkasa (5 m^2), Būtingės variante atitinkamai 106 šurfai (177 m^2) ir perkasa (10 m^2). Iš viso projektuojamo dujotiekio trasos vietoje žvalgytas 85 km ruožas ir ištirtas bendras 232 m^2 plotas. Kadangi preliminarus dujotiekio trasų planas buvo parengtas apeinant esamų kultūros vertybių teritorijas ir apsaugos zonas, saugomų archeologijos vertybių projektuojamoje dujotiekio trasos vietoje nebuvo. Sutapatinus XVIII a. pabaigos – XX a. istorinius žemėlapius su projektuojama dujotiekio trasa buvo lokalizuota nemažai vėlyvų archeologinės vertės neturinčių gyvenviečių ar atskirų statinių vietų bei kelios potencialios archeologinės vertybės. Jų vietos bandytos lokalizuoti natūroje kasant šurfus ir naudojant metalo detektorių.

Klaipėdos varianto projektuojamos dujotiekio trasos vietoje archeologiniu požiūriu reikšmingos 3 vietos. Šunpetrių ir Ilgėnų kaimuose apytiksliai lokalizuotos dvi XVII–XVIII a. kaimavietės ar sodybvietės. **Šunpetrių** (*Schumpetri*) (Klaipėdos r., Priekulės sen.) kaimo 6 pastatai – po 3 abipus kelio parodyti apie 1670 m. Juzefo Narūnavičiaus-Naronskio (1610–1678) sudarytame Klaipėdos apskrities žemėlapyje. Šio žemėlapio tikslumas neleidžia nors kiek konkrečiau lokalizuoti kaimavietės. Jos ieškant iškastuose 4 šurfuose kultūrinio sluoksnio nerasta. **Ilgėnų** (Klaipėdos r., Dovilų sen.) sodyba pažymėta 1796–1802 m. žemėlapyje. Jos vietoje iškasus 7 šurfus kultūrinio sluoksnio neaptikta. Žvalgant metalo detektoriumi rasti tik dirbiniai iš XIX a. pabaigos – XX a. I pusės sodybų. Abi kaimavietės

1 pav. Griovys ir pylimėliai Dumpių miške iš V. G. Zabielos nuotr.

Fig. 1. The ditch and small banks in Dumpiai Forest, as seen from the W.





2 pav. Šurfas 94 Daubėnų neįtvirtintoje gyvenvietėje pasiekus įžemį iš P. G. Zabielos nuotr.

Fig. 2. Test pit 94, after reaching sterile soil, at Daubėnai unenclosed settlement, as seen from the S.

yra labai suardytos ir dėl to bei dėl žemėlapių paklaidos natūroje tiksliau nelokalizuojamos. **Toleikių** (Klaipėdos r., Dovilų sen.) kaime Dumpių miške aptiktas R–V kryptimi einantis senas griovys su pylimėliais iš abiejų pusių (1 pav.). Padarytas jų skersinis pjūvis (5 m^2 dydžio perkasa) parodė, kad įžemio lygyje griovys 1 m pločio, 40 cm gylio, P pylimėlis 48 cm aukščio, 1,8 m pločio ties pagrindu. Sprendžiant pagal ant pylimėlių augančių medžių amžių, šis objektas yra senesnis nei XX a. pradžia. Jo paskirties ir chronologijos žvalgomųjų tyrimų metu nustatyti nepavyko.

Toliau nuo trasos yra pora neregistruotų kultūros vertybių. **Šunpetrių** kaimo kapinės yra 200 m į Š nuo projektuojamos dujotiekio trasos vietos. Jos pažymėtos 1912 m. žemėlapyje ir pokario metais kaimą įjungus į Kairių karinio poligono teritoriją, dabar natūroje niekuo neišsiskiria. Kapinės įrengtos didelės žemos kalvos nuolaidžiais šlaitais V šlaite, apie 30x30 m dydžio plote, dabar apaugusiame alyvomis ir gyvatvorių krūmeliais. Jų vietoje ištyrus 4 m^2 dydžio šurfą, 1,2 m gylyje aptiktas griautinis kapas karste. Jame rastos 8 sagos liemens srityje. **Dumpių** (Klaipėdos r., Dovilų sen.) dvarvietė yra 350 m į Š bei 150 m į V nuo projektuojamos dujotiekio trasos vietos, į V nuo plento Klaipėda–Šilutė. Ji pažymėta apie 1650 m. sudarytame Klaipėdos apylinkių žemėlapyje kaip 4 pastatus turintis dvaras, aptvertas tvora. Šio žemėlapio neįmanoma sutapatinti su dabartine kartografine medžiaga, tačiau greičiausiai dvaras buvęs vėlesnės dvarvietės vietoje. Dvarvietės aplinka nuniokota XX a., iš paties dvaro išlikęs tik didelis ūkinis pastatas.

Dumpų miške, melioracijos nesužalotoje teritorijoje, į R nuo bevardžio kanalizuoto upelio, ieškota galimos **Toleikių** kapinyną (jis yra 600 m į V) palikusios bendruomenės gyvenvietės. Iškasus 7 šurfus (7 m^2) jos pėdsakų neaptikta. Šios gyvenvietės, matyt, reikėtų ieškoti prie Smeltalės upelio.

Gerokai daugiau archeologijos vertybių aptikta *Būtingės varianto* projektuojamoje dujotiekio trasos vietoje. 4 iš jų yra saugotinos, 12 kitų reikia tyrinėti papildomai.

Daubėnų neįtvirtinta gyvenvietė (Kretingos r., Darbėnų sen.) užima apie 4 ha plotą – Tenžės upelio kairiojo kranto nežymų aukštumos kyšulį ties slėnio posūkiu. Beveik per vidurį ją kerta geležinkelis Kretinga–Darbėnai, į V nuo kurio ir planuojama tiesti dujotiekį. Nors žvalgant jos suartą paviršių, nuo ap-



3 pav. Laukžemės kapinyno I radiniai. G. Zabielos nuotr.

Fig. 3. The finds from Laukžemė Cemetery I.

linkinių laukų išsiskiriantį kiek tamsesne žeme, archeologinių radinių neaptikta, ištyrus 2 šurfus rastas 15–40 cm storio kultūrinis sluoksnis su 25 cm skersmens, 7 cm gylio plokščiadugne stulpaviete (2 pav.), molio tinko trupinėliais, žiestos keramikos su linijiniu ornamentu šukė, 2 lipdytos lygios šukės, metalinio šlako gabalėlis. Gyvenvietė datuojama I tūkst. II puse – II tūkst. pradžia.

Laukžemės (Kretingos r., Darbėnų sen.) apylinkėse rasti 2 nežinomi kapinynai. Kapinynas I yra atskiroje apie 100 m skersmens, iki 2 m aukščio dalinai medžiais apaugusioje dirvonuojančioje kalvelėje, esančioje tarp kelio Laukžemė–Kalgraužiai (į Š nuo jo) ir projektuojamo dujotiekio trasos bei esamo naftotiekio trasos (į P nuo jų). Kapinyną parodė Petras Michnovas, čia prieš kelerius metus aptikęs geležinį įmovinį kirvį, perduotą į KM. Kalvelės V dalyje ištyrus 10 m^2 dydžio perkasą, aptikta tik paskirų radinių iš suardytų kapų: geležinis įmovinis 11,3 cm ilgio ietigalis lapo formos apdaužyta 4,5 cm ilgio plunksna, žalvarinės suktos antkaklės 3,6 cm ilgio fragmentas ir 1,5x1 cm dydžio bronzinė grandelė (3 pav.). Pagal šiuos radinius Laukžemės kapinynas I datuojamas I tūkst.

Laukžemės kapinynas II aptiktas į R nuo plento Darbėnai–Laukžemė esančiame lygiame dirbamame lauke, projektuojamos dujotiekio trasos ašyje. Jo ribos natūroje neišsiskiria, tad kaip kapinyno vietą reikėtų saugoti apie 100x100 m dydžio plotą. Apie 50 m į R nuo minėto plento armenyje rasti 3 apsilydę 3,5–5 cm ilgio žalvarinių juostinių įkartomis ornamentuotų apyrankių fragmentai (4 pav.), kilę iš suardytų degintinių kapų. Matyt, mažiausiai vieną kapą suardė čia anksčiau nutiestas naftotiekis. Laukžemės kapinynas II datuojamas II tūkst. pradžia.



4 pav. Susilydžiusių apyrankių fragmentai iš Laukžemės kapinyno II. G. Zabielos nuotr.

Fig. 4. Fragments of fused bracelets from Laukžemė Cemetery II.



5 pav. Koklių fragmentai iš Pelėkių kaimietės. G. Zabielos nuotr.

Fig. 5. Stove tile fragments from Pelėkiai village.

Pelėkių (Kretingos r., Darbėnų sen.) kaimavietė yra Kulšės dešiniajame krante, jo aukščiausioje vietoje, arčiau aukštumos R krašto, apie 500x100 m dydžio plote, pailgame PV–ŠR kryptimi. Projektuojamo dujotiekio trasa ją kerta labiau Š dalyje. Suartos dirvos paviršiuje rasta nemažai kaimiškos žiestos keramikos, neglazūruotų koklių su reljefiniu augalo vazone ornamentu fragmentai (5 pav.), puodyninių koklių šukių, net pora olandiškų pypkių kotelių fragmentų, paprastai retai pasitaikančių kaimavietėse, porcelianinės pypkės galvutės dalis. Į P nuo trasos arime pastebėta ištisa išarta puodyninių koklių sąvarta. Suartoje dirvoje kaimavietė išskiria tamsia



6 pav. Medinio šulinio liekanos Nidos kaimietėje iš P. G. Zabielos nuotr.

Fig. 6. The remains of a wooden well in Nida village, as seen from the S.

žeme ir radiniais paviršiuje. Kaimas šioje vietoje XIX a. žemėlapiuose jau nežymimas, tad, matyt, jis sunyko XVIII a. pabaigoje ar pačioje XIX a. pradžioje. Kaimavietės vietoje iškasti 4 šurfai, iš viso 16 m^2, kuriuose aptiktas arimo suardytas 22–38 cm storio sluoksnis su įvairiomis keramikos šukėmis, o šurfe 76 – ir 30 cm skersmens, iki 20 cm gylio akmenimis apkrauta plokščiadugnė stulpavietė. Visa surinkta medžiaga datuojama XVII–XVIII a. Kaimavietės vietoje yra ir XX a. dirbinių, likusių nuo tuo metu stovėjusių sodybų.

8 atvejais projektuojamo dujotiekio trasos vietoje galimų archeologijos vertybių nepavyko tiksliau lokalizuoti. Jų buvimo faktai nustatyti remiantis tik XIX a. žemėlapiais, tačiau projektuojamos dujotiekio trasos vietoje iškastuose šurfuose kultūrinio sluoksnio nerasta arba aptikta tik XIX–XX a. dirbinių. Spėjamose šių vertybių vietose reikia atlikti papildomus archeologinius tyrimus.

Net 3 tokios vietos yra plačiuose dabar **Būtingės** (Palangos miestas, Šventoji) kaimui skiriamuose laukuose. Viena projektuojamos dujotiekio trasos atšaka kerta Būtingės kaimavietę dabartinio kaimo vietoje ir XVI–XVIII a. Elijos kaimavietę Baltijos pajūryje. Kita atšaka Baltijos pajūryje dalinai kerta I tūkst. pabaigos (?) neįtvirtintą gyvenvietę ir XVI–XVIII a. Nidos kaimavietę. Pastaroji vieta yra dalinai nuplauta jūros – pakrantėje fiksuota 76x95 cm dydžio medinio šulinio dalis, surėsta iš pusiau pjautų 13–19 cm pločio ir 8–11 cm storio rąstų. Matoma šulinio dalis 28–29 cm aukščio (6 pav.). Iš viso šuliniui panaudota 16 rąstų – po 4 kiekvienoje pusėje. Greta matėsi antro šulinio (?) 70x55 cm dydžio dalis, visiškai užplauta smėliu. Ji taip pat rėsta iš pjautų arba skeltų lentų. Šalia buvo ir medinė 50 cm skersmens statinė, kurios išlikęs aukštis 30 cm. Anksčiau šioje vietoje buvo atplautas apie 20 m ilgio medinio laivo korpusas, pakrantės smėlyje buvo randama įvairių radinių. Pora XIX a. (?) geležinių kirvių fragmentų perduota į KM, o anksčiau rastos arabiškos monetos pakliuvo į privačias kolekcijas.

Būtingės kaime abu trasos variantai maždaug 1 km ilgyje kerta melioruotą, tačiau gilią ir šlapią pelkės vietą – Šventosios pelkyno su gausiomis akmens amžiaus gyvenvietėmis tęsinį. 3 iškastuose šurfuose (3 m^2) jokių archeologinių liekanų neaptikta, tik pelkiniai durpingi dirvožemiai.

Kurmaičių (Kretingos r., Kretingos sen.) kaime projektuojama dujotiekio trasa kerta Rusijos imperijos sienos apsaugos tarnybos karių Dimitravo kordoną, kurio vietoje dabar yra laukas. Jame iškasus 4 m^2 dydžio šurfą aptiktas iki 1 m storio kultūrinis sluoksnis su statybinės ir buitinės keramikos duženomis, datuojamas XIX a.

Mažučių (Kretingos r., Darbėnų sen.) kaime trasa kerta dvaro parko P pakraštį.

Jame iškasus 4 šurfus (4 m²) rasta tik vėlyvos XIX–XX a. keramikos, nors į Š esanti dvarvietė yra senesnė – XVII–XVIII a.

Petrikaičių (Kretingos r., Žalgirio sen.) kaime trasa kerta buvusią Prūsijos–Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sieną. Pastarosios vieta gana ilgame ruože yra į V nuo projektuojamos dujotiekio trasos, Smilgių–Šatrių kaimų ribose, o ties Šatrių kaimu išlikusi natūroje kaip 2 m pločio, 0,5 m gylio griovys ir 3,5 m pločio nuskleistas pylimėlis, dabar paverstas keliu. Kituose geriau išlikusiuose buvusios sienos ruožuose (pvz., Jurbarko ir Tauragės rajonų miškuose, Palangos mieste) ji saugoma kaip kultūros paveldo vertybė. Petrikaičių kaimo ribose žemės paviršiuje sienos žymių nėra, paviršius lygus.

Vaitelių (Klaipėdos r., Kvietinių–Daugarų sen.) kaime trasa kerta XVIII a. kaimo vietą, kuri dabar yra melioruotuose plotuose. Iškasus 4 šurfus (4 m²), jos liekanų neaptikta.

4 atvejais galimos archeologijos vertybės yra šalia projektuojamo dujotiekio trasos. **Daubėnų** (Kretingos r., Darbėnų sen.) miško ribose, 350 m į V nuo projektuojamo dujotiekio trasos, pušyne yra kaimo kapinės, įrengtos atskiroje iki 3 m aukščio smėlėtoje kalvoje, pailgoje ŠV–PR kryptimi, maždaug 40x10 m dydžio viršumi. Dabar jas mena tik prie pušų prikalti keli nedideli kryželiai, akmenų krūsnis – koplytėlės pamatas (?) bei stulpas, bylojantis, jog čia palaidoti 1941 m. žuvę du Raudonosios armijos kariai.

Laukžemės (Kretingos r., Darbėnų sen.) bažnytkaimyje, apie 200 m į Š nuo projektuojamos dujotiekio trasos yra senosios Laukžemės kapinės, vadinamos Maro kapais (kaimo kapinės III), o tarp jų ir plento Laukžemė–Darbėnai dirvos paviršiuje rasti 2 puodyninių koklių 8,5 cm ir 10,5 cm skersmens dugnai su



7 pav. Vazoninių koklių dugnai iš Laukžemės. G. Zabielos nuotr.

Fig. 7. The base of a 'cup-shaped' stove tile (Becherkachel) from Laukžemė.

iki 6 cm aukščio sienelėmis (7 pav.), keramikos, stiklo šukių. Tai senojo miestelio ar dvarvietės vieta.

Padvarių (Kretingos r., Kretingos sen.) kaime, į V nuo projektuojamos dujotiekio trasos yra Padvarių vėjo malūno, pažymėto 1895 m. žemėlapyje, pamatai. Jie akmeniniai, iki 1 m aukščio, 1 m pločio, 14 m skersmens, šešiakampiai, apaugę tankiais krūmais. Čia stovėjęs medinis malūnas XX a. pradžioje buvo perkeltas į Lazdininkus, kur stovi iki šiol.

Tarvydų (Kretingos r., Kretingos sen.) kaime, į V nuo projektuojamos dujotiekio trasos, miške yra du Boko kalnai. Žemesnio P kalno (atrodo, jis ir yra tikrasis Boko kalnas) P dalyje apie XX a. vidurį buvo iškasta žmogaus kaukolė. Kalno R krašte iškastas 4 m² dydžio šurfas rezultatų nedavė. ŠV didesnis kalnas su trianguliacijos bokšto vieta tarsi primena piliakalnio vietą (ypač status ŠV šlaitas).

Pagal 1865 m. žemėlapį dabartinio **Triušių** kaimo (Kretingos r., Žalgirio sen.) dujotiekio trasos vietoje lokalizuojamos kapinės, kurios minėtame žemėlapyje yra pažymėtos Skruzdynės palivarko pavadinimu. XX a. pradžios žemėlapyje jos nebeparodytos. Natūroje tai didelės molingos kalvos PV šlaitas bei žemas lygus miškas, kuriame jokių kapinių žymių nėra. Kapų neaptikta ir iškastuose 4



8 pav. Klaipėdos muitinės XVIII a. II pusės švininė plomba iš Triušių. G. Zabielos nuotr.

Fig. 8. A Klaipėda customs lead seal, found in Triušiai, from the second half of the 18th century.

šurfuose (16 m^2) bei čia anksčiau tiesiant dujotiekį. Žvalgant metalo detektoriumi šioje vietoje rasta gerai išlikusi XVIII a. II pusės Prūsijos karaliaus Frydricho II (1740–1786) laikų Klaipėdos muitinės 1,7 cm skersmens švininė plomba (8 pav.) (plombos priklausomybę nustatė LNM Numizmatikos skyriaus vedėja Dalia Grimalauskaitė). Šių kapinių vieta gali būti apie 400 m į P nuo žemėlapyje pažymėtos vietos, kas savotiškai rodo objektų lokalizacijos pagal ankstyvus žemėlapius galimas paklaidas.

Projektuojamų dujotiekio trasos vietų žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai parodė, kad dar labai daug archeologinių vertybių yra nežinomos ir nesaugomos. Ne visuomet jas galima tiksliai lokalizuoti naudojant senąją kartografinę medžiagą, kasant šurfus ar paviršių žvalgant metalo detektoriumi. Poveikio aplinkai vertinimo stadijoje, kurioje ir buvo atlikti minėti darbai, tikslinga preliminarias linijinių objektų (tokiais laikomi keliai, vamzdynai, elektros linijos ir panašiai) vietas tik žvalgyti, pagal sukauptus duomenis įvertinant pačią tokių vertybių buvimo galimybę, jų platesnius tyrimus atidedant projekto vykdymo stadijai. Būsimajam dujotiekiui archeologijos vertybių apsaugos aspektu kur kas priimtinesnis yra Klaipėdos variantas. Jame lokalizuotos 3 potencialios archeologinės vertybės gali būti ištirtos be žalos kultūros paveldui.

Visi projektuotos dujotiekio trasos žvalgymų ir žvalgomųjų tyrimų metu surinkti radiniai (daugiausia vėlyvi, XIX–XX a. pradžios) perduoti į KM.

Archaeological Properties in the Planned Gas Line Route in Klaipėda and Kretinga Districts

In 2011, BRIAI conducted a field survey and evaluation of the planned gas line route in a strip of the Baltic coast from the future liquid gas terminal to the existing gas line network. Since the project was in the environmental impact assessment stage when the exact location of the liquid gas terminal was still not clear, the investigation was conducted in two alternative future gas line routes which were called the Klaipėda and Būtingė variants in accordance with the foreseen terminal locations. At the site of the entire planned gas line route, an 85 km strip was surveyed, a total of 232 m^2 being excavated in test pits and trenches.

In the Klaipėda variant there were three archaeologically significant sites: the 17th–18th-century Šunpetriai and Ilgėnai village or farmstead sites and the Toleikiai ditch and small banks (Fig. 1). In the Būtingė variant, there were four unknown archaeological properties to be protected in the planned gas line route: Daubėnai unenclosed settlement from the second half of the 1st – early 2nd millennium (Fig. 2), Laukžemė Iron Age cemeteries I and II (Figs. 3–4), and the 17th–18th-century Pelėkiai village site (Fig. 5). 12 other less clear sites need additional investigation. These include the remains of a wooden well at Nida village (Fig. 6), and 'cup-shaped' stove tiles at Laukžemė (Fig. 7). A chance find, an 18th-century Klaipėda customs seal, was discovered in Triušiai village (Fig. 8).